نصيحت

برنچى

بالالر اوچون

(علم اخلاقدن برنچى جزء)

اثر:

رضاالدين بن فخرالدين

اوفا

١٣١٩ سنه

Дозволено цензурою С.-Петербургъ 30 Декабря 1902 г.
Типографія М.-Ф. КАРИМОВА въ Оренбургѣ, 1903 г.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

١

آتا و آنا

١) ای حرمتلو بالالر! خدمت کوسترەش کیمسەلرە، یخشی کوکللی کیمسەلر، هر وقت حرمت اوزرنك اولورلر، ویاقین کوررلر، بونی ایسه اوزکزده بیلەسز. حالبوکه سزك آتا وآنالرکز، سزلره اك آغر ومشقتلی خدمتلرنی ایتمشلر وهمیشه ایتمکدەلردر. هر وقت سزك قایغوکزده بولنوب، سزلرك سعادتکز ایچون طرشەقدەلر، وهر وقت سزك ایچون جناب اللهه یالوارمقده ودعاء ایتمکدەلردر. اوشبونك ایچون ـ هر نه قدر آنلرك خدمتلرینه قارشولق ایتماکز، ومشقتلرینك مقنی اداء ایلمەکز ممکن اولمازسەده ـ همیشه آنلره اخلاص ایله خدمت ایدوچی، وآنلره حرمت کوستروچی اولکز!...

خصوصا الله تعالی حضرتلری، آنلره گوزل معامله ایلەمك ایله وصیت ایلمش؛ ورسول اکرم افندمز صلی الله علیه وسلم حضرتلری هم: «آتا آنالرنی رضا ایدوچی بالالردن، جناب اللهده رضا اولور» معناسنده سوز سویلەشدر.

٢) کلەچك کونده، حرمتلی وفائدەلی کیمسەلردن اولمقکزنی آتا وآناکز، هروقت امید ایدوب، طورمقدەلر، والله تعالی حضرتندن صورمقدەلردر. ایمدی سزلرده، بویله ایزگولکلره قارشو یاوزلق

ایدوچیلردن اولمه‌گز! همده آنلرك نصیحتلرنی، قورقوب واورکوب دگل، بلکه محبت واخلاص ایله طوتگز! چونکه آنلر، بودنیا حالنی اوزون تجربه‌لری ایله گوزل طانیمشلر، وسز بیلمادکگز کوب سرلری بیلمشلردر.

٣) کشینك اطاعتلی (بوی صونوچی) اولمقی، کوکلی یخشی اولمق علامتندندر. ایمدی سزگه اك یاقین کیمسه‌لرده البته آتا وآنالرگزدر. شونکچون، آنلرغه هر وقتده اطاعتلی اولگز، عمل وسوزده آنلره قارشو کلمه‌گز، بو سببدن آنلرك کوکللری‌ده راحت اولور، اوز کوکللرگزده! ودنیا طورمشکزده گوزل اولور.

٤) آتا وآنالرگز حضورنده بیك ادب اوزرنده اولنگز، آنلرك سوزلرنی یخشی طوتگز، واشارتلرنی آکله‌گز. آنلر ایله آرتق قیچقرمای ادب ایله آچق سویله‌شگز، آنلر آیاق اوزرنده طوردقلری وقت، سزلر اوطوروچی اولمه‌گز!...

٥) بهادرلق، آدم اوغللرنده، هرمتلی‌بر صفتدر. الوغلر مجلسنده اولنوب، آنلردن حکمتلی سوزلر ایشتمك عقلنی آرتدره وعلمکنی کوبایته‌در، هنی کچوك بالالرنی. بیوك آدملر مرتبه‌سینه یاقین کتوره‌در. شونك ایچون یوره‌کسز بالالر مثالنده آتالرگز مجلسنده اوطورمقدن قورقمه‌گز، وبیلمگان هم آکلاه‌غان نرسه‌لرگزنی آنلردن صورگز، وهر نرسه‌نك اصلنی بیلورگه طرشگز!.

٦) یوردکگز وقتلرده آتاگز اوچرار ایسه، آکا هم آنك ایله برلکده اولانلره سلام ویروب، امرلرنی کوتوب طورگز. اگرده اوطوروب طورمقده اولدیغگز حالده کلور ایسه، آچق یوز ایله آیاق اوزره طورگز!.

٧) آتاگز هرنه ویرر اولسه اوزلرینك مرحمتلری ایله ویررلر شونك ایچون نرسه اولسه‌ده صوردیغگز وقتده یاننده جیت آدملر یوق

وقتلرادب ایله صورگز، اگرده استه‌دکلرگزی ویره‌ازلر ایسه کوب بورچمه‌گز، زیرا سزلرگه نه نرسه کرك ونه نرسه کرك دگل‌ایك‌کنی، وسزلره نه شیلر موافق اولوب اولمادیغنی آتلردخی گوزل بیلورلر.

۸) کرك آتاگزنك اك یاقین دوستی‌ده اولسون، آتاگزدن باشقه‌دن حاجت صورمق عیب، وعائله حرمتنی‌بیارمکدر. شونك ایچون جمله مقصردلرگزی آتاگزدن صورگز!.

۹) بالا چاغندك آقچه طوتارغه‌اوگرنمکان کیمسه، الوغ اولدیغنده هم آقچه طوته بیلماز، دنیاده گوزل کون کچره آلماز، بلکه بار بایلغنی اسراف ایدوب، بدبخت اولور قالور. شونك ایچون آتاگز طرفندن ویرلگان آقچه‌لری طوته بیلورگه اوگرنکز. صاق اولگز، «بو آز آقچه‌غنه!» دیه کورمه‌گز، چونکه بوکون، سزك کرکلرگزده ویرلمش آقچه کبی، آزدر.

۱۰) بعض بالالر اولورکه، آتالرینك مالالریده اشانوب، هیچ برکسب واش یولینه کره‌ازلر، بلکه یالقاولقغه عادت ایدرلر. اخیرنده برکون کلور، آقچه‌لری‌ده بتار، ترکلك ایدر ایچون، قولك هنرده اولماز. اوشبونك ایچون آتا مالینه اشانوب طوره‌ای، بلکه نه قدر بای بالاسی اولسه‌کزده اولگز، اوزگزی فقیر کیمسه بالاسی حساب ایدوب، هنراوکرنمك اجتهادنده اولگز!.

۱۱) دنیاده طورغان مدتده، شاداقلرنی سویلر، قایغولرنی چیشوب ایچنی بوشادر ایچون اك یاقین واك اشانچلی برکشی‌گه محتاج اولنه‌در. لکن بواشلر طوغروسنده آتا ایله آنادن آرتق هیچ کیمسه اولنماز، چونکه بونلر، بالانك شادلغی ایچون حتی اوزندن آرتق سونمکده؛ وحسرتلری ایچون الدن کلن جمله چاره‌لری کورمکده، کمچیلك ایتمازلر. شونك ایچون سرلرگزی بونلره سویله گز، سرلرگزك خزینه‌لری هر وقتده آتا وآنالرگزك کوکللری اولسون!.

٧

علم

٥٣) علم ، كوكل كوزنى آچار ، نادانلق قارانغولغنى يبارر ، الوغ درجه‌لره طوتاشدرر ، دشمنلره قورال اولور ، تركلـكى صاقلار ، دنيا كوتمك سببلرنى بيلدرر ، يورت ايچنك وعموم خلقلر ايله نه روشده اولنورغه كرك ايدكنى اوگردر . علم ، عالملرك زينتى ، آدملرك حرمتى اولوب ، اوغريلردن قورقوسز دولت ، وهيچ بتماى طورغان بايلقدر .

٥٤) عالملر (علملى كيمسه‌لر) پيغمبرلرك وارثلرى ، دنيانك نورلرى اولوب ، نادانلرده دنياده طوردقلرى حالك اولكر حكمنك‌لردر ، چونكه آنلر ، الله تعالانك عجيب نرسه‌لرينه كرك وقتك غنه كوز صالورلر ، لكن عبرت آلا بيلمازلر . كرك وقتده صو ايچارلر ، اما صونك نه‌دن حاصل اولديغنى ، وچيشمه‌لرك نه يردن كلوب نه يره كتدكلرندن خبرلرى اولماز .

٥٥) علمى كوب كيمسه‌لره كوره آز علملى اولمقدن اويالمه‌كز ، بلكه بيلورگه الكزدن كله‌چك شيلرى بيلماى قالوكزدن اويالكز ، چونكه بونسى عيبدر .

٥٦) علم اهللرينه نفس آردندن يورمك هيچ كلشماز ، شونك ايچون شريعت اولچاوندن طش مال سويمه‌كز ، شهوتلركزه اسير اولمه‌كز .

٥٧) هر وقت علمه محبت ايدكز ، اوگردلمش شيلرى اخلاص ايله دكلاكز ، كرك صوكنك كركلرنى ، وكرك صوكنك كركلرنى اوگرنكز ، وهر بر علمدن كوركام اولاننى بيلوكز ، هيچ وقت علمگه تكبرلك كوسترمه‌كز .

٥٨) علم اوگرنمك هر نه قدر گوزل اش اولورسه‌ده ، بوزوق نيت ايله اوقولديغنده كوزللـگى كيمور . شونك ايچون : « بزدن الله

تعالى رضا اولسون، هم بخشى اشلرگه سبب اولسون، ایدی» دیه‌نیت ایدکز. بوایسه‌بخشى نیتدر. «امام مؤذن، آخوند، قاضی، یاکه‌معلم، مدرس ونه اولسه‌ده بر مرتبه‌گه ایرشسه‌ك ایدی» دیه نیت ایتمه‌کز، کوکلکزده بوکبی شیلر اولورایسه چقارکز، چونکه بونلر، بخشى‌نیت دگلدر. زیرا علمدن مقصود درجه دگل، بلکه فائده‌لی آدم اولمقدر.

٩) خزینه کزده اولان علمدن آرتقنی دعوا ایتمه‌کز، اوز اوزکزه الوغلق ایله حکم ایلمه‌کز. کورمیورمیسز، بورتکلری کوب وایری اولان باشاقلر، هر وقتده باشلرنی توبان صالوب طوررلر، بورتکسز یاکه‌آز بورتکلی‌باشاقلر، باشلرنی یوقاری کوتاررلر، آزغنه هوا سلکنوراولسه، سلکنورگه کرشورلر، حالبوکه اوزلرینك اوتغه یاندرمقدن باشقه فائده‌لری اولماز.

٨

کتاب ومطالعه

٦٠) گوزل کتابلر، عجیب شیلر کورله‌چك کوزگی، آولاقده سردش، یالکزلقده ایدش، عاجزلك وقتلرده یاردمچی، حسرتلرده شادلق کتوروچی، فکرلری نورلاندروچی، کچن زمانلر حاللرنی سویلب طوروچی، امتلر واقعه‌لرنی حکایت ایدوچی، عقللی کیمسه‌لرك عقللرنی کوزلره کوستروچی آزحقلی کوب فائده‌لی، شیلردر. شونك ایچون کتاب آلمقده سارانلق ایتمه‌کز، کتابلردن آیرلمه‌کز.

٦١) لکن کتابلر آره‌سنده یوق شیلر یازلمش، معناسز نرسه‌لر ایله طولمشلری‌ده واردر، بونلری اوقومق قیمتلی عمری ضائع ایتمك اولور. شونك ایچون فکرلری نورلاندراجق، خلق پاکلرکه یاردم

ویره‌جك ، عقلی آرتدره چق کتابلری اختیار ایدوب ، باشقه‌لرندن یراق اولـکز. فائده‌لی کتابلری اوقومق کوکله شادلق کتورر، فکره آزق اولور، ذهنه قوت ویرر.

٦٢) بعض کیمسه‌لر اولورکه «کتابی کوب!» دیه خلق آره‌سنده اسم چقارمق ایچون‌گنه کتاب جیوب ، اوزلری‌ده فائده آلمازلر ، باشـقه‌لره‌ده فائده آلدرمازلر، حتی ایچلرنده نه‌لر وارایدکنی‌ده بیلمازلر. بونلر یوك تاشوچیلر مثالنده‌درلر. اوشبونك ایچون سزلر، اوزکز فائده آله‌چق اولدیغکز کتابلری اوزکز فائده آلمق ایچون اختیار ایدکز.

٦٣) مطالعه (کتاب اوقومق) انسانك یوزینه نور، کوکلنه شادلق کتورر. اوشبو سبب ایچون ذهن خدمتی ایله شغل ایدوچیلر هرنه‌قدر آریق اولورلر ایسه‌ده عقللری سیمز ویوزلری مجبتلی اولور.

٩

استاذ ومعلم

٦٤) استاذ ومکتب ناظرلری، سزك جمله اشکزی‌یولینه‌قویوچیلر وسزك ایچون مسرت چیکوچیلر اولوب، آنلرك ، سـزك اوسنکزده الوغ حقلری واردر. شونك ایچون آنلرك امرلرنی برینه کتورمکده قصورلق ایتمه‌کز، ومنع ایدن اشلرنده اولنمه‌کز.

٦٥) سویلشدکز وقت آنلر ایله ادبلی سویله‌شکز ، آرتق قچقرمه‌کز، آنلره ، آلداب وبرکیمسه‌نی غیبت‌ایدوب‌اصلا سویلمه‌کز.

٦٦) آتالرکز ، تنلرکزی تربیه ایدوب اوسدردکلری حالده، استاذلرکز جانلرکزی تربیه ایدوب اوسدرمکده‌لردر. بوسببدن

استاذلرکز، بیوك آتالرکزدر. سزده بونلری چن کوکل ایله سوکز، نصیحتلرنی دکلاکز، خسته‌لرك طبیبلره تابشرلمقی کبی جمله اختیارکزی آنلره تابشرکز، صاق اولکز، آنلرك مرادلرینه قارشو کلمه‌کز.

٦٧) معلملرکزه تواضعلی اولکز، حضورلرنده ادبلی اوطورکز، نصیحتلری ایله عمل ایله‌کز، ثوابلی اولمق ایچون خدمتلرنی یرینه کتورکز، آنلره یالونکز، باشقه‌اورنده یالونمق مؤمن صفتی اولمادیغی حالده علم اوگرنمك طوغروسنده یالونمق مؤمن صفتیدر.

٦٨) معلملرکزه قارشو کلمه‌کز، آنلر ایله چقرشمه‌کز، هربر گوزل اشلرده آنلرك سوزلرینه جان وتن ایله ایارکز، لکن آڭلامغان اورنکز اولسه‌شول حالنچه‌قویوب کتمای، بلکه‌ادب وصبرلق اوزرنده: «افندم بویرنی آڭلامادم، وبوسوزنی بیلمادم» دیه قایتاروب صورکز.

٦٩) معلملرکز، یاکه مکتب ناظرلری یانکزه کلك کلرنده ادب وحرمت اوزرنده قارشو آلکز، اگرده بررتورلی سوز صوررلر ایسه سوزکزی اولچاب‌کنه خوش جواب ویرکز.

٧٠) درسلری برتورلی تمام ایدوب، مکتبدن آیرلفکز صوکنده، معلملر ومکتب‌ناظرلرینك ومکتبی تربیه‌ایدنلرك هرمتلرنی خاطرکزدن چقارمه‌کز، اوچرادقلری وقتده حرمت ایتمکده کمچیلك ایلمه‌کز، هر نماز صوکنده وکوکل یوقاردیغی وقتلرده آنلر ایچون خیر دعاءده اولکز.

١٠

شاکردلر

٧١) هربر شاگرد، خصوصا اوز مکتبکز شاگردلری ایله گوزل یاشاکز، آنلری طوغمه‌لرکز کبی حساب ایدکز، آنلر ایله یومشق

سویلەشکز، اوچرادقلری وقتلە شادلق ایلە قارشولەگز، شادلغلرنی وقایغولرنی اورتاقلاشکز.

۷۲) یمان خلقلر یوغشلی اولدیغندن، برشاگردك یمان خلقی وارلغنی بیلور اولسەگز، هیچ کیمە سیزدرمای‌گنە آندن آیرلـکز.

۷۳) آتالرگز بایلقی یاکە هنری ایلە، اوشنداق کیوملرگز، ودرس اسبابلرگز ایلە باشقە شاگردلرە، اوزگزی کوتارمەگز، بلکە هر وقت آنلرە حرمت وکچیلك اوزرندە اولـکز.

۷۴) شاگردلر ایلە اولان مجلسکز محبت وعلم مجلسی اولسون. اوشبونك ایچون آنلرە کوکل قارالتەچق حکایەلر، ادبسز سوزلر سویلمەگز، فائدەسز یرزدە قچقرشمەگز، سوز کورە شدرمەگز، خاطرلرنی قالدرەچق اشلردە اولنمەگز، خصوصا قول کوترمکدن صاقلانکز.

۷۵) مکتب نظاملرینە خلاف اولەچق روشدە جیولشوب سویلشمەگز. فائدەسز اشلر ایلە درسلرگزدن محروم قالمەگز.

۷۶) ایبدش شاگردلرگزدە کورلەش شیلرە قزقمەگز، آنلردن صورەگز، بیلوگزکە بیوکلك آلمقلە دگل ویرمکلەدر.

۷۷) مکتبدن آیرلدقدن صوك، برمکتبدە کون کچرمکلە اولان ایبدشلرگزی اونوتمەگز، آنلرك حقلرنی اوتەمکدە کمچیلك ایتمەگز، اك الوغ مرتبەلرە ایرشدگکز حالدە، اك توبانلرینەدە الوغلانمەگز. بویلە اشلر حسبسلك علامتی ایدکنی قویاش کبی کوروب طورگز.

۱۱

دوست

۷۸) آدم بالاسینك شادلق وقایغو وقتلرندە تایاناچق بری، فائدە کوستروب، فائدە کورەچك اورنی، دوستلری اولەچقدر.

اوشبوتك ایچون دوستلرگزی باش وباشقه جهتلرده اوزگزه موافق اولنه‌چق کیمسه‌لر آره سندن اختیار ایدگز.

٧٩) دوستلقنك کوکللر آره سنده یورمکك اولان ایلچی، قاتیغلق وقتلرده بربرینك باردمنه ینشورگه سبب اولان شیء، آره‌ده اولان الفتدر. اگرده الفت ایکی طرفك اخلاص ومحبتلرنك بربرینه ایش اولدقلرندن حاصل اولمش ایسه دائم اولور، وقتلی بر فائدك کورمك ایچون گنه اولسه آلدامق اولور. اوشبونك ایچون محبتکزك چن اولمقی ایچون طرشگز، همده دوستلری، کامل وبخشی آدملر آره سندن صایلاگز. دینی بتون، عقلی کامل، نسبی اصل، فکری طوغری، ادبی برنده اولان کیمسه‌لری تابگز. بویله کیمسه‌لر، خسته‌لگزده دوا، سلامتگزده زینت، مشقتلرگزده تایانچ، بیوق ساعتلرگزده راحتلندروچی اولورلر. بویله کیمسه‌لر، برافغه کتدگزده حالگزی رعایه ایدوچی، یاقین طوردیغگزده مقگزده دعاچی اولورلر. بایلقغه ایرشمك ایله کیسلمازلر، تارلقغه دوشمك ایله آیرلمازلر، دوستلقلری سوزلرندن آرتق فعل وعمللرنك کورلور، الوغ ایزگولکلرنی کچوك حساب ایدرلر، آز ایزگولکلرگزی الوغ کوررلر.

٨٠) اگرده درست دوستلرگز اولور ایسه، آنلره محکم یابشگز، اوزگزده شکایت ایدرلك کمچیلك بولندرمه‌گز، آنلری چن کوکل ایله سوگز. آخرنده جیولمق شرطیله، آره‌گزی اولمدن باشقه نرسه آیرماسون.

٨١) دوستلق کوسترو چیلرینك جمله‌سی ایله‌ده دوست اولمه‌گز، دشمنلگی واردر، دیه گمان ایندگگز کیمسه‌لرك جمله‌سنی‌ده دشمن حساب اینمه‌گز. محبتی صاف اولمغان ذاتلر ایله آرقه‌داش اولمه‌گز، دوستلغینك درستلگنك شبهه اولان کیمسه ایله دوست اولمقدن ایسه، هیچ دوستسز طورمق بخشی ایدگنی اونوتمه‌گز.

۸۲) ماجنلی کیمسه‌لرك دیللری، راست وعملی، اخلاص کوکلی دعواسنده اولدقلرنده، تجربه ایدوب باقمازدن الك اشانوب دوست اولمه‌گز، دیل کوب وفنده ککوکله خلاف سویلر، احتمالکه بویله کیمسه‌لر، بر مقصودلری تابار ایچون بویله دعوالرده بولنورلرده، مقصودلری بربه کلدکی اینه اشلری‌ده تمام اولور.

۸۳) دوستلرگزی شلته اینرگه آشقمه‌گز، طوغمه وقارندااشلرگز ایله بوزشمقنی ینکل کورمه‌گز. بلکه بواشلرده برقدر صبرلی اولگز. چونکه آچولانشورغه نیت ایندکگز ککیمسه‌لر ایله آچولانشمای وبوزوشمای، برایکی کون قدر صبر ایدوب طورسه‌گز، کوب وقت اولور، بویله نینك خطا ایدکی آچلورده، صبر ایدنگز ایچون اوزگز هم شادلانرسز.

۸۴) بیك الوغ سببلر اولمادیغنده دوستلرایله بوزوشمق‌ادبسزلکدر. شونك ایچون آزشیلر ایچون دوستلرگزدن آیرلمه‌گز.

۸۵) هر وقت حرمت کوستروب طوریق، وحقنی رعایه ایلمك سببلی دوستلق کوچلانور. شونك ایچون دوستلرگزه هر وقت یاردمچی وآنلره تایانچ اولگز. انسان بربالکزی آز اولسه‌ده دوستلری ایله کوب اولور، دوستلر، آغراق ومشقت کونلرنده یاردمچی اوسونلر ایچوندر.

۸٦) بوزوق کیمسه‌لره هیچ قاتشمه‌گز، آنلر یولینه کرمه‌گز، آنلردن اصلا امین اولمه‌گز. چونکه آنلرك الك الدتلی اشلری‌بوزوقلق ایتمك وآدم اوغللرنی هلاکته دوشرمك‌اولور. آدم اوغلی آشامای وایچمای طوره آلمادیغی کبی، کوکلی بوزوق اولانلرده، اوصاللق ایتمای طوره آلمازلر، وضرر کتورمادکلرنده راحتلنوب اویومازلر. امایخشی بنده‌لر، تمام بونلرك خلافنچه اولورلر، شونك ایچون یخشی بنده‌لر یوللرینه کرگز وآنلر ایله دوست اولگز.

٨٧) بوزوق کیمسه‌لره قاتشمق بیك ضررلی اولور ایسه‌ده، آنلر ایله دشمن‌ده اولمه‌کز، باکه وقتی کلدکنده یومشق معامله‌ده بولنکز، بوسببلی آنلرك ضررلرندن امین اولورسز.

١٢

یوز ادبلری

٨٨) یوز، کوکلك یومشاق ویاکه قاتیغ ایدکنی کوسترمکده اولان کوزکیدر. اوشبو سبب ایچون یوزکز حقنده اعتبارلی اولکز، واوشبو ادبلری رعایه ایدکز:

٨٩) سویله‌شدککز وقت، چیت طرفه قاراب سویله‌مه‌کز، وکوز اوچی ایله باقمه‌کز.

٩٠) چتق یوزلی وقارانغو اولمقدن، یاکه ینکللك ومسخره‌لك علامتلری کوسترمکدن احتراز ایله‌کز، بلکه دوست وایبدشلرکز تارتلمای وایرکنلب هم راحت سویله‌شسونلر ایچون هروقت آچق یوزلی اولکز.

١٣

کوز ادبلری

٩١) هرنرسه‌یی قناعت کوزیله کورکز. برکیمسه‌ده الله تعالی حضرتینك الوغ نعمتلرنی کورر اولسه‌کز، کونچیلك ایتمه‌کز، بلکه دخی آرتونی آرزو ایدکز، اوزکزه هم شویله نعمتلر اولمه‌سی حقنده دعاء ایدکز.

٩٢) فقیر وخسته کیمسه‌لره مسخره‌لك کوزی ایله قارامه‌کز، کناه وعیب اشاره تماشا ایدوب طورمه‌کز.

٩٣) قویمه‌یارقلرندن، پرده آره‌لرندن، ترزه‌لر وباشقه‌اورنلردن چیت کیمسه‌لرك خانه‌لرینه، وکوراورکه یارامغان نرسه‌لرکه وکشیلرنك یازولرینه، خطلرینه رخصتسز قارامه‌کز.

٩٤) کتاب یازدیغکز واوقودیغکز وقت کوزکزی بر قاریشدن کیم طوتمه‌کز، شم ولامپالری صول طرفکزه قویکز. ضعیف یاقتیلرده، ایکندی واخشام آره‌لرنده یازو قارامه‌کز.

٩٥) کوزلرکزی ممکن اولدیغنده هر کون ایرته صابون ایله یووکز، هر وقت صاف طوتکز، یراق وبیك نچکه، یاکه قویاش، آی، لامپا کبی آرتق نورلی نرسه‌لرگه قاراب طورمه‌کز. آق وقزل توسلرکه اوزاق قارامه‌کز. کوز ایچون ضررسز توسلر، یاشل، کوك، توسلردر.

١٤

﴿ آغز ادبلری ﴾

٩٦) مجلسلرده خصوصا طوی وشادلق مجلسلرده بولندیغکزده کولمك وعادتدن طش اوبون کولکو سویلمکدن احتراز ایدکز، بلکه وقار وصبر اوزرنده آچق یوز ایله اولکز.

٩٧) حسرتلی وآچولی کیمسه یوزینه کولمه‌کز، هم حسرتلی بنده‌لره کوکللرنی یاصدرراق شیلردن باشقه سوز سویلمه‌کز.

٩٨) ممکن اولدیغنده آدملر حضورنده کیکرمه‌کز، السکز ویاکه یاولقلرکز ایله پرده‌لمای طوروب ایسنمه‌کز (١)، آغزکزی آچوب

(١) آغزغه ضررلی میقروبلر کرماسون ایچون، بویله پرده‌لمك لازمدر.

دیشلرکزی قازمه‌کز، ایسنه‌دککز ویوتلله‌دککزده سویلمه‌کز، بلکه‌بو وقتلرده یوزکزی برطرفه یونلدرکز.

٩٩) اکرده ایسنمك ویوتلمه‌لك قات‌قات اولور ایسه، باشقه‌لره راحتسزلك اینممك ایچون مجلسدن چقوب، طورکز.

١٠٠) سویله‌دککز وقت آغزکزدن توکرك ساچمه‌کز، اللرکزی هواده یورتمه‌کز، برینك سوزی تمام اولماردن مقدم سوزه کرشمه‌کز.

١٠١) یرکه وکشیلرکه توکرمك، قاقرمقدن احتراز ایدکز. بلکه بونك ایچون یانکزده قول یاولقی بولندرکز.

١٠٢) صوغن. سارمساق آشاب، ویاکه‌باشقه شیلر ایله آغزکزی ایسلندرمه‌کز.

١٠٣) هرکون ایرته، خصوصا طهارت آلدیغکز وقتلرده هم آشادیغکز صوکنده آغزکزی بخشی چایقاکز. تش آره‌کزده نرسه قالدرمه‌کز، مسواك ایله کامل صافلاکز.

١٥

بورن ادبلری

١٠٤) اللرکز ایله بورنکزی طوتوب اوطورمه‌کز، بارمقلرکز ایله قازمه‌کز، یالانغچ اللرکز ایله سکروب‌ده صوکره باشقه شیلره الکزی سورتمه‌کز، کیوملرکزه سکرمه‌کز، بلکه بورن سکرر ایچون یانکزده کچکنه وپاك یاولق بولندرکز.

١٠٥) آشادقکز وقت بورن سکرمك لازم اولسه برطرفه‌بوراوب داوشسزغنه، یاولقکزه سکرکز. سویله‌شور یاکه سلام ویرر وسلام قایتارر ایچون، تمام اولانه قدر صبر ایدکز.

١٠٦) توچکر دکگز وقت یوزگزی بر طرفه بورگز، هم یاولقگزی یوزگزه طوتکز.

١٠٧) بورنکزی عم آغزگزی، طهارت آلدیغکز وقتلرده صوایله یووگز، وباشقه وقتلرده بورون یاولقلری ایله تمیزلب، صاف یورتکز.

١٦

✳ قولاق ادبلری ✳

١٠٨) جناب الله قولاقلری فائده‌لی شیلر ایشتمك ایچون یاراتمشدر. شونك ایچون آنلر ایله قرآن شریف ومبارك حدیثلر، عبرتلی سوزلر ایشدوب عمل ایدگز، آنا آتا واستاذلرگزك نصیحتلرنی دکلاگز.

١٠٩) بوزوق سوزلر ایشتمك، عقللره بوزوقلق کتورر، شونك ایچون یمان سوزلر ایشتمه‌گز، یاشرلوب سویلنمکده اولان سوزلری دکلاب یورمه‌گز: هیچ کیمك کوکلی ایسه بوکا رضا اولماز.

١١٠) سوز یورتوچیلر وغیبت سویله‌چیلری دکلامه‌گز، اگرده بویله کیمسه‌لر، یاش ومرتبه جهتچه اوزگزدن الوغلر اولسه، کوزگزی توبان صالوب نیك طورگز، اوزگز ایله برابر اولسه‌لر، بویله اشلرك مناسب تگل ایدکنی ادب ایله بیان ایدگز، اوزگزدن کچوکلر اولدیغنده، مرحمت اوزرنده منع ایله‌گز.

١١١) اشتدکگز سوزلردن، فتنه‌گه سبب اولنه‌چقلرنی هیچ کیمه سویله‌مکز.

١١٢) ادبسز اورنلره واروب، کناهه دوشه‌چك روشده‌اویون داوشلرنی دکلامه‌گز.

١١٣) قولاقلرگزی هر وقت خصوصا اویقودن قالقدیغکزده تمیزله‌گز،

ممکن اولدیغنك بونی تمیزلر ایچون قیل سویاکندن یصالمش قولاق قازغیچی یانکزده بولندرکز.

١١٤) یوزکزی یودیغکزده، قولاقلرکزك ایچ وطشلرنی یووکز، هم دستمال ایله قورتکز.

١١٥) قاتیغ داوشلر قولاق ایچون ضررلی اولدیغندن، ممکن قدر یراق اولکز.

١٧

ال ادبلری

١١٦) کورشمك ایچون النی ویرن کیمسه‌یه اوك الکزی اوزاتکز.

١١٧) هقکز اولمادیغی شیلره هیچ وقت ال اوزاتمه‌کز، وآدملره اذیت ویرمه‌کز، آچق بیلوکزکه مسلمان کیمسه‌نك الندن دیلندن مسلمانلر سلامت اولورلر.

١١٨) خلق حضورنده اللرکز ایله اوینامه‌کز، بارماقلرکزی شارتلاتمه‌کز، آرالاشدرمه‌کز، طرناقلرکزی کیسمه‌کز.

١١٩) چیندن بر کیمسه‌نی چاقرمق اولدیغکزده، الکزی صوزوب چاقرمه‌کز، بلکه خلقلره تشویش ویرمه‌ازلك روش ایله یواش داوش ایله بیلدرکز.

١٢٠) بچراق نرسه طوتدیغکز وآشادیغکز صوکنده اللرکزی اعتبار ایله یووکز، ویودیغکزده کیوملرکزی طوتوب یوو شلندرمه‌کز، صوکره یغشیلاب سورتکز.

١٢١) طرناقلرکزی اوزون یورتمه‌کز، آستونده اولان کرلرنی تمیزله‌کز.

١٨

باش ادبلری

١٢٢) باشکزی یوقاری کوتارملک، توبان صالمقده' یاکه برطرفه
بوروب طورمقلق' عادتدن آرتق ایتمه‌کز' اوقودیغکز ویازدیغکزوقتلق
السکز ایله‌تایانمه‌کز' خلق‌حضورنک‌باشکز وباشقه‌اعضالرکزی‌قاشیمه‌کز'
١٢٣) خلق حضورنک باشکز آچق حالک بولنمه‌کز' آولاقده آچق
باش اوطوردیغکزحالک کشی کلوب کرر اولسه کلپوشکزنی کیوکز،
باشکزی اورتکز.
١٢٤) بای کونارنک ساچلرکزی ممکن قدر قسقه یورتکز' وهر
وقتده صابون وموچالا ایله یووب‌تمیزله‌کز، اسسی کونلرده قات
قات یووکز.
١٢٥) باشکزی یودیغکزده یاکه غسل ایتدککز صوکنده آچق‌باش
حالکزده صالقون هواغه چقمه‌کز.

١٩

غسل ادبلری

١٢٦) غسل ایتدککزده تنکزی یخشی قورتکز وتیزلك اوزرنده
کیومکزی کیوکز' وباکه یابنوب یاطوب تنکزی قزدرکز' تنکز
صالقون وقتکز' وباکه اوشوب طوردیغکز ویاکه تیرله‌دککز وقتکزدن
باشقه وقتلرده صالقنراق صوایله غسل ایله‌کز.
١٢٧) صالقون صوایله غسل‌ایتدککزده برمینوتدن آرتق‌یوانمه‌کز'
هم تنلرکزی قاتیبغ اومه‌کز' باکه یوشاقلق ایله‌گنه یووکز. هم‌تنکزی

سورتمای بلکه کیوم ایله یورکانوب٬ یاتکز٬ صوکره بر آز مدت یورکز. یاکه تن قزدررلق برر تورلی خدمت ایدکز وهرکنله نکز. بونلر اولمادیغنده تنکز تمام قورغانغه قدر برنرسه یابنوب یاطوب طورکز.

٢٠

یورمك ادبلری

١٢٨) یوردککزده بدنکزی طوغری وتوز یورتکز، ضرورت اولمادیغنده آرتق آشغوب وباکه آقرون یورمای٬ بلکه عادت اوزنك گبه یورکز.

١٢٩) شهرلرده یوردککزده اورام اورتاسندن دگل باکه٬ برچیندن یورکز٬ قارشو کلوچیلر اولدیغنده اوك طرفکزدن کیدکز٬ آردکزه یاکه یاق یاقلرکزه قاراب یورمهکز٬ زیرا بوشیلر احمقلق علامتیدر. بلکه کوزکز آلدکزده اولسون.

١٣٠) ضرورت اولمادیغنده٬ طوقتاب طورمهکز٬ قارشو کلمارك یوزلرینه کوز طولدروب باقمهکز٬ آنلره قاغلمهکز٬ ناگاه طغزلق اولور ایسه اوك طرفده طوقتاب ورون بوشادیغنی کوتکز.

١٣١) نه برده اولسهده٬ ضعیف وعاجزلر اوچرادیغمك الکزدن کلدکی یاردمدن محروم ایلمهکز٬ خصوصا آورنرسهلر کوتاروب کلمکده یولنی ایرکن ایدکز.

١٣٢) قیچقرشوچیلر ودعوالشوچیلره اوچرادیغکزده٬ آرهلرینه کرمهکز٬ بلکه برطرفلرندن کچوب کیدکز.

١٣٣) طوغریلغنه قزغوب٬ تاروبچراق یوللره کرمهکز٬ یوللرك طوغروسی طوغری دگل٬ بلکه بخشی وصاف هوالی اولانی طوغریدر٬ بونی ایسه هیچ وقتك اونوتمهکز.

۱۳۴) طغزاق وقتلرده کیسه‌لرکز وساعتلرکزی وباشقه‌شیلرکزی بخشی صاقله‌کز .

۱۳۵) ضرورت اولمادیغنده شمسیه (زوننیك) لرکزی کوتارمه‌کز، کوتاردکده هم کوزکزی قاپلامه‌کز .

۱۳۶) دوست وبیلشلر اوچرادیغنده حرمت ایله سلام ویرکز؛ اکرده آنلر الك ویره‌شلر ایسه حرمت ایله قاپنارکز، بیوك ذاتلر اولدیغنده کچوکلك کوسترکز؛ اکرده رضا اولورلر ایسه اللرنی اوبکز (اکن شهرلرده، بازارلرده، وتورلی مذهبلر کوب یرلرده ال اوبمك مناسب دگللر) .

۱۳۷) اورامده یوردکزده آشامه‌کز، حاجت ایچون اوطورمه‌کز، بو شیلر تربیه‌سزلك علامتیدر .

۱۳۸) بیوك ذاتلر، سزك ایله سویله‌شوب یوررلر ایسه، آنلرك صول طرفنده وبرا بر اوله‌رق یورکز .

۱۳۹) الوغ کشیلر ایله خانه‌لره، پاراخود وواغونلره، کردکز وچقدیغکز وقتلرده، یول کوسترمك ایچون آنلرك آلدرندن یورکز .

۱۴۰) برکیمسه‌یه ضرر کتورمك، شریعت وادبه خلاف اشلری اشلمك ایچون برآدم اولسون یورمه‌کز .

۳۱

تیمر یول وپاراخود ادبلری

۱۴۱) پاراخود وتیمر یول ایله سفر ایتمك اولدیغکزده سفر وقتلرنی بیلوکز، ووقتی کلمازدن بارروم ساعت الك حاضر اولکز، خلقلر ایله طغزلشمه‌کز، نرسه‌لرکزی ترتیب ایله اورناشدرکز، یولداشلر ایله ملایم اوطورکز وآنلر ایله ادب اوزرنده اولکز، هیچ کیمه یمان سوز

سویلمه‌گز؛ هیچ کیمدن مسخره ایتمه‌گز، وهیچ کیمه التفاتسزلق ایتمه‌گز، سزك ایله سویلمك هوسنده اولوچی کیمسه ایله ادبلره رعایت ایده‌رك گز حالده سویله‌شکز، لکن دین ومذهب نزاعلری چقارمق هوسنده اولانلره، عذر بیان ایدگز. چونکه بوکبی نزاعلردن هیچ وقت فائده چقماز.

١٤٢) پاراخودده اوطوردیغکزده، پاراخودك اسمنی وقانغی شرکته یاکه کیمه منسوب اولدیغنی؛ وتیمریول آربه‌سنده اوطوردیغکز آربه‌نك نومروسنی بیلوگز. اشیاگز اونودلوب قالور، ویاکه بر سبب ایله اوزگز قالور اولسه‌گز، تلغرام ویرمیه‌واشیاگزی تاپمیه قولای اولور.

١٤٣) صوك منزلنی اوتدکگزده، اشیالرگزی جیوب باغله‌گز، ونیچه کیساك ایدگنی خاطرله‌گز. آربه وپاراخود توقتاب یتمازدن الك چقمه‌گز.

٢٢

❋ اویقو ادبلری ❋

١٤٤) اویودیغکز وقت طبیعت نظامنه موافق اوله‌رق کیچه‌ده اویوگز، یوز توبان یاکه چالقان یاتمه‌ی بربانکز اوزرنده یاتکز، چونکه اولگی ایکی توری یاتمق قورقنج دوشلر کوررگه سبب اولور.

١٤٥) اویقو وقتلرگزی برقدر عادته صالگز، طقوز ونهایت اون ساعتدن قالمای یاتوب، بیش ویاکه آلتی ساعتدن قالمای قالقکز. اویقوگز کامل اولدیغندن صوك یتمه‌گز، ولازم اولان اویقوگزنی ده قالدرمه‌گز. چونکه اویقو قلتی هضم ضعیفلکنی وعقل خستهلکلرنی واخیرنده جنونلك پیدا ایدر.

١٤٦) اویقو وقتنی قارتلر بیش، واوتوز یاشندن یوقاروانلره

آلتی ساعت تقدیر ایدلدکی حالده، یاشلره سکز، وبیك یاشلره اون ساعت اولمق اوزره تقدیر ایدلنور.

۱۴۷) اویودیکز وقت اوستکزه بر شی یابوب، صالقوندن صاقلانکز، هوا یورمکده اولان یرلرده وبووش اورنلرده یاتمه‌کز، ترزه‌لرنی آچق قالدرمه‌کز.

۱۴۸) ضرورت اولمادیغنده بر بولمه‌ده بیك کوب اوله‌رق اویومه‌کز، واویودیغکز یرده ساچکلر وگللر بولندرمه‌کز. قایغولی ویاکه بیك شاد وقتلرکزده اویومه‌کز.

۱۴۹) اویودیغکز وقت تارکیوملرکزی صالـکز. قسقان یرلری بوشادوب، قان یورمکدن منع ایلماز روشده ایدکز.

۱۵۰) اویودیغکزدن الك وصوك، اویقوبولمه‌لرینك ترزه‌لرنی آچوب هواسنی یاکارتکز.

۲۳

مجلس ادبلری

۱۵۱) خلق حضورنده ادب ایله هم اوزکزه لائق اولان اورنلره اوطورکز، هرمتلی وبیوك ذاتلر اولندیغنده آنلرك اورنلرینه حرمت ایدرك بر آز یراق اوطورکز. مگرده یانلرینه ینوب اوطوررغه محتاج اولنسه یاکه اوزلری بیوررلر اولسه، اول وقتده یانلرینه ینوب اوطورکز.

۱۵۲) اورندقلره اوطوردیغکزده یالطمه‌کز، برطرفه آوشمه‌کز، آیاقلرکزدن برینی ایکنچیسی اوستنه قویمه‌کز، یرکه تیپمه‌کز، اوینامه‌کز.

۱۵۳) سویلاوچی اولدیغنده یخشی دکلاکز. کشی داوشندن اوستون

داوش کوتارمه‌کز، ضرورتسز کوله‌کز، مجلسه لائق دکل روشچه سوز سویله‌مه‌کز، سویلاوچینك سوزنی اوزمه‌کز، مجلسده اولانلرك هرمتلرنی کمچیلك ایلمه‌کز.

۱۵۴) خلق قاشنده الك محبتسز کیمسه، مجلسده اوزاوزنی الوغ کوروچیدر. شونك ایچون اوز اوزکزی باشقه‌لردن الوغ حساب اینمه‌کز، اوزدرجه‌کزی بیلمکدن غافل طورمه‌کز.

۲۴

* آشامق ادبلری *

۱۵۵) آشارغه اوطوردیغکزده الك اللرکزی یووکز ویخشی سورتکز.

۱۵۶) اوزکزدن اولوغ کیمسه‌لر اولدیغنده آنلردن مقدم اوطورمه‌کز.

۱۵۷) آش یانینده نرسه‌لر ایله اوینامه‌کز، بلکه ادب اوزرنده اولکز، تمام طویمازدن الك طوقنه‌کز.

۱۵۸) دستمالنی تزلرکزه قویکز (بعضیلر کوکرکه قویمقنی درست کوره‌لر). آشدن بیك براق، یاکه بیك یقین اولمه‌کز، کورشیلرکزه تارلق اینمه‌کز، بر نرسه‌گه تایانمه‌کز، بلکه طوغری اوطورکز، وآشادیغکز وقت بر آز بوکلوکز.

۱۵۹) باشلادیغکزده بسم الله اوقوب، اوك الکزایله تناول ایدکز، تمام اولدیغنده الله تعالی‌گه حمد آیتوکز.

۱۶۰) زور زور آلمه‌کز، آشقمه‌کز، یخشی چاینه‌کز، قول وکیوملرکزی بویامه‌کز، تاباقدن اوزکز ایچون نرسه صایلامه‌کز، باشقه‌لرك آشادقلرینه باقوب طورمه‌کز، قومسز اولمه‌کز، کوب

آشارغه عادت ایتمه‌کز؛ آشدن میلـکز قایتمادیغی حالک طوقته‌کز، بو شیلرک سلامتلك ایچون فائدسی کوب ایدکنی اوزکزده بیلورسز.

١٦١) کل فلرکزی آشامق ایچون صرف ایتمه‌کز. بلکه قصدکز ترکلك ایتدر ایچون آشامق اولوب، آشامق ایچون ترکلك ایتمك اولماسون.

١٦٢) سویله‌شوب آشلغان آش ینکل سگدکی (هضم اولندیغی) ایچون، قیچقرشو، سوز اولچاشدرودن باشـقه، یعنی ادب ایله‌گنه سویله‌شکز.

١٦٣) الـکزی تاباقغه باطرمه‌کز، هم آشقه بویامه‌کز.

١٦٤) تمام پشمکان یمشلری آشامه‌کز. اسسی وقتلرده مایلی نرسه‌لر آشامقدن صاقلانکز.

١٦٥) وقتلی آشارغه عادتلنکز؛ وقتی کلوب‌ده آشامغه آرزوکز اولماز ایسه کوچلنوب آشامه‌کز. آشادیغکز وقت، کیلوملرکز تار وقسان اولماسون، اوشنداق الوغ قایغولی وشاد وقتکزده بر آز اولسه‌ده صبر ایدکز.

١٦٦) آغزکزه آلمش شیلری تمام چاینه‌کز، آشقمه‌کز؛ آرتق اوزاقغه‌ده صوزماکز؛ بلکه یکرمی واوتوز دقیقه آره‌سنک تمام ایله کز، آشادیغکزدن ایکی ساعت اوتمای طوروب اویومه‌کز وبیك آغر اشلر اشلمه‌کز.

١٦٧) نه قدر الوغ یا کلشی اولسه‌ده، آش حضورنده هیچ کیمی شلته‌لمه‌کز وهیچ کیمی غیبت ایتمه‌کز.

١٦٨) آشدن صوك، قول وآغزلرکزی صابون ایله بیك یخشی یووکز، دیش آره‌لرنده نرسه قالدرمه‌کز، ممکن اولدیغنک اویقولامای، بر آز یاطوب طورکز.

١٦٩) بعض حیوانلرك ایتلری، آدم اوغلینك کوکلنی بوزدیغی،

دشمنلق ، اوچ آلمق ، آچو پیدا ایلمك ، یاکه یوراکسزلك کتورمك کبی اثر ایتدکلری ایچون ممکن قدر اولن طعاملری اختیار ایدکز.

۱۷۰) ایت آشامغان قوملر ، باشقه‌لره نسبت ایله سلامت وقوتلی هم شاد وهمتلی اولدقلری ایچون ، ویاش وقتده هر نرسه‌گه عادت اینمك ممکن اولوب ، یاشلك عادت ایدلمگان شیلرنی استعمال ایدرکه نفس هیچ بر زمان مجبور اولمادیغی ایچون ، ایت آشامازغه یاشلکزده عادت ایدکز. جان اباسینك کوزندن یاشی آقدیغی حالده ، چالوب‌ده قاینار قزانغه صالوب ، ایتنی پشروب آشامای طورمقده ، آدم اوغلی ایچون الوغ گناه اولمازسه کرك .

۲۵

✵ ایچمك ادبلری ✵

۱۷۱) آشادیغکز وقت ایچمك اولسه‌کز ، آغزکزده اولاننی یودوب بتورکان صوك ایچکز ، ایچدکدن صوك کیوکز یا کز ، الکز ایله دکل ، بلکه آغزکزی دستمال ایله سورتکز.

۱۷۲) سلامتلك ایچون (کوب اولماز شرطیله) صاف صو مرتبه‌سنده هیچ شی اولنمادیغی ایچون صاف صو ایچمه‌یه عادت ایدکز. لکن کول وایسلنگان ، یاکه بوزلی وقاری صولر ایچمکدن صاقلانکز. آشادقدن ایکی ساعت اوتمای طوروب ، هم اویقودن قالقدیغکز ساعت ایله وتیرله‌دکز صوکنده ، صالقون صو استعمال ایتمه‌کز.

۱۷۳) سوت ، قهوه ، چای ، لیمون صولری ، هم ایچارگه موافق شیلردر.

۱۷۴) اگرده یخشی اولور ایسه ، سوت ، الوغ وکچوکلر ایچون هضمی ینگل اولان ایچملکدر.

١٧٥) قهوه، اگرده سوت ایله ایچلسه، معدهکه فائده وهضمکه قوت ویرر. لکن اسسی مملکتلره مناسب بر ایچملکدر.
١٧٦) چای، کوب اولماز شرطیله، صالقون مملکتلره فائدهلی ایچملکدر. معدهگه قوت ویرر. حسرت ایله بدنلری ضعیفلنمش کیمسهلره یاردم ویرر.
١٧٧) لیمون صواری اسسی کونلرده فائدهلی ایچملکدر.
١٧٨) ایشنمك، ایسنامك، کورمك، قوتلرینی ضعیفلاندردکی وصولشنی تاراینددیغی، اشتهانی هم بنوردکی ایچون اصلا تماکو ایچمهکز.
١٧٩) ماللری خراب ایتدکی، اولوم که سبب اولهچق خستهلکلری کتوردکی ایچون، ایسرتکچلرك هر تورلیسندن بیك صاقلانکز، وبونلری استعمال ایدن کیمسهلر ایله هنی دوست وبیلش اولمهکز.

٢٦

ضیافت ادبلری

١٨٠) قوناق چاقراسی اولدیغکزده، عرف وعادت اوزره بر قدر وقتلر ایرتهرك خبر ایدکز.
١٨١) قوناقلری آچق یوز وحرمت اوزرنك قارشو آلکز، وهر کیمی یرلو یرینه اوطورتکز.
١٨٢) نه قدر لذتلی اولسهده، آشلرکزی مدح ایتمهکز، قوناقلری آشار ایچون قستامهکز، (بریا ایکی مرتبه ادب ایلهگنه آیتولنور ایسه بلکه ضرر اولماز)، قوناق ایدوچینك وظیفهسی ایسه قوناقلر حضورینه آش کتورمك اولوب، آشاتق وآشاممق قوناقلر اختیارنكدر.
١٨٣) قوناقلرك هربری ایله آز اولسهده یانلرنك برمقدار

اوطوروب سویله‌شکز، کنه‌کلری وقت شادلق کوستروب، ایسانلشوب
ورحمت آیتوب قالسکز.

۱۸۴) قوناقغه چاقرلدیغکز وقت، بیلگولنگان وقتندن بر آز
دقیقه‌لر، مقدم وارکز، یورت اباسی ایله‌شادلق اوزرنك قارشو اولسکز.

۱۸۵) ممکن اولدیغنده اوزکزه مناسب کیمسه‌لر یانلرینه اوطورکز،
مجلس هم آشامق ادبلرنی کامل ایله‌کز. هرنه قدر سومادککز طعام
کلورایسه‌ده سومادککزی بیلدرمه‌کز، آشلرك گوزل اولمادیغندن بحث
ایتمه‌کز، اشتهاکز اولانلرنی آشاکز، اولمادقلرنی ادب اوزرنده
قایتارکز، بولوب آلماکز.

۱۸۶) آش تمام اولنوب، اللربوولدیغنده رحمت اوقوب ایسانلشوب
قایتوب کیتوکز.

۱۸۷) مجلسه حاضر اولمقدن بر رمانع اولدیغنده، واره آلمادیغکزی
بیلدروب، خبر یبارکز.

۱۸۸) بر کیمسه‌یه واردیغکزده ایکنچی برینك مجلسندن وآشلرینك
لذتلی اولمادیغندن وباکه باشقه عیبلرندن سوز سویلمه‌کز.

۱۸۹) چاقرلمادقکز کیمسه‌لرك مجلسلرینه وارمه‌کز.

۱۹۰) آش وطوی مجلسلرنك باشقه‌لر ایله کوناشوب، مالکزدن
آرتق مال اسراف ایتمه‌کز.

۱۹۱) وقت آلتون اولدیغی ایچون، برساعتدن زیاده وقت اسراف
ایدلمك لازم اوله‌چق مجلسلره وارمه‌کز، وباشقه‌لرك عمرلرنی اسراف
ایله‌چك مجلسلری هم ترتیب ایتمه‌کز.

۲۷

زیارت (۱)

۱۹۲) قارنداش وباقین دوستلرکز کلدکنده آچق یوز ایله قارشو آلوب کورشکز، لائق اولان اورنلرینه اوطورتوب حاللرنی صورکز، کندکلرنده ایسانلشوب قالیکز. اگرده کلوچیلر الوغ کیمسه‌لر اولور ایسه حرمت اوزرنده رحمت آیتوب قالکز.

۱۹۳) زیارت ایچون کلمش کیمسه‌لره، اویقوده یاکه اوده‌یوق دیه خبر ویردرمای، نیچوك اولسه‌ده اوزکز قارشو آلورغه طرشکز.

۱۹۴) زیارت ایدن کیمسه‌لره زیارتلرنی قایتارکز.

۱۹۵) یازی یاکه مطالعه ایله مشغول اولدیغکز وقت، زیارت ایدن کیمسه‌لره، «سزلره آغر کلماز ایسه شغلمی تمام ایدر ایدم» دیه رخصت صوروب، شغلکزی بتورکز، وصوکره آنلر ایله مشغول اولکز.

۱۹۶) یوز، قولکز توزانلی، وکیوملرکز کرلی اولدیغی حالده، یاکه یغمور واش وقتلرینه مخصوص اولان کیوملرکز ایله هیچ کیمی زیارت ایتمه‌کز، وزیارت ایچون کلنلره قارشو اولمه‌کز.

۱۹۷) زیارته کتدکز وقت، خانه صاحبنه ایکی اوچ مرتبه‌یه‌قدر اوزکزك وارلغکزی بیلدرکز، همیشه‌ده برخبر اولماز ایسه قایتوب کیدکز.

۱۹۸) شهرلرده اولان کیمسه‌لری زیارت ایتدکز وقت، ایشکلرنك خبر اینمیه مخصوص قویلمش شیلری ایله، آره‌لرنك بر آز طوروب، اوچ مرتبه خبر ایدکز. اما تزره طوغروسینه کلوب، یاکه نه یرده

(۱) بونك ذکر اولنان زیارتدن باشقه دخی بررسمی زیارت وارد رکه، مأمور وبیوك توره‌لر، ومرتبه اهللری آره‌سنده اولور. بونك ایسه اوزینه مخصوص ادبلری اولوب، اربابی قاشنك معلومدر.

اولسه ده، بر یرده طوقتاب تیك طورمه کز.

١٩٩) واردیغکز کیمسه نك اوده یوق ایدکی خبر ویرلدکده، کلدککزی بیلدرمك ایچون، زیارت کاغدکزی ویروب قالدرکز.

٢٠٠) واردیغکز یرده هرنه قدر ایشك آچق ایسه ده، خبر ایتمای طوروب کرمه کز.

٢٠١) قبول ایدلدککز کیمسه یه آچق یوز ایله لائق روشده سلام ویرکز، اگرده برکیمسه ایله سویله شمکده یاکه شغلده اولسه، اشی تمام اولدیغنی کوتوب، برطرفده اوطورکز، صوکره قسقه لق اوزرنده یومشکزی بیان ایدکز.

٢٠٢) زیارت ایدلمش کیمسه، اوقومقده یاکه یازمقده ایسه، نه اوقودیغنی ونه یازدیغنی صورمه کز.

٢٠٣) زیارتدن مقصود، برکیمسه نك اوایچنده اولان حاللرنی بیلمك اولمای، بلکه مجرد بردوستلق کوسترمکدر. شونك ایچون واردیغکز کیمسه نك اشیالرنی تفتیش ایلمه کز، کتابلرنی یازولرنی آقتاره کز، الحاصل اوزاسه کزه اولمیان مکتوبلری الکزه آلمه کز. (آره ده کامل دوستلق اولان کیمسه لر، بلکه بوحکمدن مستثنی اوله بیلورلر).

٢٠٤) زیارت، گوزل بر عادت ایسه ده، عرف وعادت طشنده کوب ایلمه کز، شهرلرده اولان کیمسه لرك، ایرته ساعت سکزدن الك وکیچ ساعت طقوزدن صوك، هم خصوصی آش وچای وقتلرنده زیارتلرینه کتمه کز.

٢٠٥) اوقومق واوقوتمق ایله مشغول اولان شاگردلر ومعلملر، اوشنداق کانتوره ومحکمه لرده مشغول اولان یازوچی وخدمت ایدوچیلرك هم سودا ایدوچیلرك، شغل وقتلرنده زیارت ایتمه کز، وشغل وقتلرندن باشقه ده هم یاتلرنده اوزاق اوطوره کز.

٢٠٦) وعلی قوبدیغکز کیمسه‌یه وقتنده وساعتنده وارکز، کوتدرمه‌کز. ناگاه بر رمانع ظاهر اولورایسه‌واقعه‌دن خبر بیلدرکز.
٢٠٧) سفرده اولان دوستلرکزه مکتوب ایله حاللرنی بیلوکز، کندیکزه یازارلر ایسه جوابنی ویرکز. مکتوبلره جواب ویرمگان دوستلری، لطیف صورتده شلته ایتمك هم ممکندر.

٢٨

خسته‌لره زیارت

٢٠٨) قارنداشلرکز، ودوستلرکزك خسته‌لندکلرندن خبر آلدیغکز ایله حاللرنی صورمیه وارکز. ناگاه خسته‌لك آغر اولدیغندن، ویاکه یاننه کرمك طبیبلر طرفندن منع ایدلدکندن، کورمك مناسب اولماز ایسه، یاکه راحتسزلندرمك لازم کلور اواسه، اول وقت حالنی، خانه‌ده اولانلردن صورمقله قناعت ایدکز.
٢٠٩) عیاده‌یه واردیغکزده، خسته یاننده اوزون مدت اوطورمه‌کز. کوکلنه آغر کله‌جك ویاکه قایغولی سوزلری سویلمه‌کز.
٢١٠) خسته‌لکه سبب اوله‌جق شیلردن صاقلانمادیغی ایچون شلته ایتمه‌کز، بلکه ممکن قدر شکایتلرنی دکلاکز، کوکلنی راحتلندرکز، باطرلاندرکز، صبره دعوت ایدکز. قورقوتمه‌کز، آز کونلردن شفا تاباجغنی امیدلندرکز، وسلامتلکی ایچون دعا ایله کز.

٣٩

تعزیه ادبلری

٢١١) قایغو کلن کیمسه‌یه تعزیه، یعنی قایغوسنی ینکللندرکه طرشکز، بویله قایغولره صبر ایتمیه ترغیب ایدکز، صبر ایدنلره

وعده ایدلان ثوابلری خاطرینه کتورکز، «انا لله ...» آیت کریمه‌سنی اوقوکز.

٢١٢) یاقنلرکزدن بری وفات اولدیغنده، اهلینه تعزیه ایدکز، مسرتلرنی اورتاقلاشکز، جنازه‌سینه وارکز، اشلرنی برکه برگه کورکز.

٢١٣) تعزیه وقتنده قایغوئی اولوب کورلکز وقایغونی بیلدررلك کیوملرکزی کیوکز، کولمه‌کز، اوینامه‌کز، قایغودن باشقه سوز سویلمه‌کز، قایغو علامتی دگل اشلرنی اصلا اشلمه‌کز.

٣٠

کیوم ادبلری

٢١٤) کیوم کیمك طوغروسنده کامل اعتبار اوزرنده اولکز. کیوم کیمکدن مقصود، صالقون وقزولقدن صاقلانمق هم خلقلره کورکام کورلمکدر. شونك ایچون اوشبوکا موافق اولوب، کیوم ایچون آرتق بایلق ایله عمر اسراف ایتمه‌کز.

٢١٥) کیوملرکزی صاقلاب وپاك روشده کیوکز، تیر ایسی کلماسون ایچون کولمك واشطانلرکزی آلماشدروب طورکز. خلقغه کورکام هیئت اوزرنده کورلکز، چونکه اوست باشکز تربیه‌سز اولور ایسه، خلقلر، بالغاولقکز وبچراقلقکز ایله حکم ایدرلر. اوشنداق عادتده ییباره طورغان توکلرنی تنده یورتمه‌کز، لکن ساچلرکزی ومیوقلرکزی زیننتلب عمر اوزدرمه‌کز، بوشیلر عقللی اولمق علامتیدر.

٢١٦) کیوملری برقدر بهای اولسه‌ده، قارامقده تکلفسز، اما اوزاق توزوچان اولان شیلردن صایلاکز. توسی گوزل چداوی آز اولان کیوملری صایلامق، دنیا علمنی بیلمك علامتیدر.

٢١٧) حالـكزه لائق دكل ، درجه‌كزه موافق ياكه وقتنه مناسب دكل، كيوملرى كيمه‌كز .

٢١٨) موده سويلمه‌كز، موده ايشتمه‌كز، موده ايله عمل ايتمه‌كز، موده ايله بيلش اولمه‌كز. موده ايسرتكچ وياكه اوطش اوينندن بر نوع اولوب، آكا مبتلا اولان كيمسه، كنديسى هلاك اولماى طوروب، آتدن آيرله آلماز.

٢١٩) كيوملك آلديغكزده، نرسه‌لرك حقلرى ايله عمرلرنى برابر كتوروب، حساب ايدكز، وقانغيسى ارزن اوله‌چق ايسه شونى اختيار ايدكز .

٢٢٠) هرنه قدر مباح زينتلرده ضرريوق ايسه‌ده، كيوملركزه خوشبوى توكوب يورمه‌كز. بلكه تنكزى كيومكزى پاك يورتوركه عادتلنكز .

٢٢١) كيوم كيمك طوغروسنده اوزكزه ايش دكل خلقلره، صايصقان كبى، ايارمه‌كز.

٢٢٢) كيوملركز ايله مدحلنمه‌كز، كيوملرى كمالت حساب ايتمه‌كز، باشقه‌لرك كيوملرينه مسخره كوزى ايله قارامه‌كز، خلق حضورنده كيوملركزه قاراب طورمه‌كز، كوكلى كيباك ايله طولى كيمسه‌نك طشى يغاك اولمه‌سنده برمعناده يوق ايدكنى، هيچ وقت اونوتمه‌كز.

٢٢٣) بيك قسان وبيك ايركن كيوملرى كيماى، بلكه باشنى قزودن آياقلرنى صالقوندن صاقلار روشده اولان كيوملرى اختيار ايدكز.

۳۱

سویله‌شمك اثبلری

۲۲۴) سویله‌شدیکگز وقتلك آرتق قیچقرمه‌گز، آرتق آقرون ده سویلمه‌گز. دیشلرگزی قسمه‌گز، بلکه گوزل وقسقه‌هم آچق سویله‌گز.
۲۲۵) دیلگزایله ایرنلرگزی یالامه‌گز، دیشلرگزایله طرناقلرگزی اوزمه‌گز، بویله ایتمك ادبسزلکدر.
۲۲۶) دیل، آدم بالاسینك کوکلنك اولان آچو، مرحمت، یومشاقلق، قاتیغلق، کبی شیلرنی آچوب ویروچی؛ علم وادب هم معرفت کبی شیلرنی کوسترو چی اولان اعضاسیدر. شونك ایچون دیلگزی راستلقدن باشقه نرسه ایچون قوزغاتمه‌گز، تربیه‌سز سوزلر سویلمه‌گز. انسانك سلامتلکی دیلنی صاقلامقلق ایدکنی اونوتمه‌گز.
۲۲۷) آرتدروب سویلمه‌گز، اما اصلا یالان سویلمه‌گز، غیبت ایتمه‌گز، سوزبورتمه‌گز، بیلمدیکگز شیلری سویلرگه کرشمه‌گز. بر کیمسه سوز باشلادیغنده تمام ایتمازندن الك ـ گرچه آخری سزه معلوم اولسه‌ده ـ قویوب کتمه‌گز. بوایسه آدمچیلکدن محروم اولمق علامتیدر.

۲۲۸) برکیمسه‌نك یاکلش سویلدیکنی بیلدیکگزده «یاکلش سویلیورسن، یاکه‌بیلمیورسن» دیمه‌گز. بلکه طوغرلیقی، خاطرینه کوچ کلماز صورتده یومشاقلق اوزرنده کوسترگز.
۲۲۹) یاکلش سویله‌دیکگز معلوم اولدیغنده «خطأ ایتدم» دیمکدن عارلنمه‌گز. سوزگزك خطأ ایدکی باشقه‌لر طرفندن کوسترلدکنده، خطأ دکل ایدکنی بخشی بیلور اولسه‌گز، قاتیغ صورتده قارشو طورمای وقیچقرشمای، ادب اوزرنده جواب ویرگز. سوزگزك طوغری ایدکنی، داوش قوتی وآچو ایله دگل، بلکه یومشاقلق ودلیل قوتی ایله اثبات ایدگز.

۲۳۰) عام مجلسلرده آدم تننك اولان عيبلر حقنده سويلشمه‌كز، بركيمسه حقنك اولان سوزی، باشقه‌لردن كوچروب اولسه‌ده، حكايت اينمه‌كز.

۲۳۱) باشقه‌لره فرصت ويرمای بتون وقتی سزگنه سويله‌ب كچرمه‌كز، كوب سويلاوچی‌گه اوچراديغكزده، نيچوك اولسه‌ده صبر ايدكز، كوكلكزی ديل آردندن دگل، بلكه ديلكزی كوكل آردندن يورتكز، آدمچيلك سوزده دگل، بلكه عملك ايدكندن غافل اولمه‌كز.

۲۳۲) بيوك كيمسه‌لره خطاب ايدركه طوغری كلدكده «حضرتكز، جنابكز، ذات عاليكز، سز،» كبی حرمت سوزلری استعمال ايدكز.

۲۳۳) اوزكز وبالالركزی غنه سويلب عمر اوزدرمه‌كز، ايارچينلركزی مدح اينمه‌كز، آتا بابا، نسل وقبيله هم استادلركز ايله مدحلنمه‌كز، انسان اوغلی كنديسی كمالتدن محروم اولديغی صوكنده، هيچ طرفدن كمالت كلميه‌چكنی محكم اعتقاد ايدكز.

۲۳۴) برشیٔ صوردقلرنده هرنه قدرخوش وقتكز اولمازسه‌ده ادبلی جواب ويركز، صورلمش شیٔ الكزده يا كوكلكزده اولماز ايسه عذر كوستركز. سوزكزی قاينتارمقنی اوتنوچی اولديغنده تكرار سويله كز، اوزكز، تكرار سويلتميه محتاج اولديغكزده «ينه‌دن سويله!» ديمای، بلكه: «مرحمت ايدوب، دنی سويلر ايسه‌كز، بلكه آكلار ايدم» روشلك يومشاق سوزلر استعمال ايدكز.

۲۳۵) باشقه‌لرك سوزلرينه، بخشی آكلامازدن مقدم: «درست شويله!» ياكه «يوق اويله دگل!» ديمك كبی سوزلر ايله جواب ويررگه آشقمه‌كز.

۲۳۶) فكركزی اظهار اينمك اولديغكز بختلری، الك مقدم گوزل آكلاكز. صوكره ادب اوزرنده كرشكز، اوز فكركزه اوزكز حيران قالمه‌كز، سوزسويله‌دككزده آند اينمه‌كز. اوز فكرينه حيران اولمق،

نادانلر عادتی، آند ایتمك و «بوسوزنی درست سویلیورم» دیمك بالانچیلق علامتیدر.

٢٣٧) برکیمسه‌یه قارشو سویلرگه مجبور اولدیغکزده: «یوق آلای دگل، بلکه بویله!» دیمك کبی عوام سوزنی استعمال ایتمای: «سز سویله‌دکگز جه‌ده اوله بیلور. لکن بن، بویله دگلمی دیه‌ظن ایدییورم» یاکه «بنم فکرمه بویله کلور» مثالنده کوکللی سوزلر استعمال ایدکز، تمام بیلمادککز نرسه‌لر حقنده، باشقه‌لر ایله چقرشمه‌کز.

٢٣٨) ضرورت اولمادیغنده، مسرتلی خبرلر سویلمه‌کز، ادبسز سوزلری حکایت یوللو اولسون آغزکزه آلمه‌کز. وذمه‌کزه امانت ایدلمش سرلری فاش ایتمه‌کز، (سر صاقلامق عقللی کیمسه‌لره مخصوص اولان کمالتدر).

٢٣٩) هیچ آدمه لعنت ایتمه‌کز، قهر دعاء ایلمه‌کز، وهیچ کیمی سوکمه‌کز، وهیچ کیمه‌طعن وبهتان ایلمه‌کز، حاجت اوتادکگز وقت سویلشمه‌کز، مؤمن وباشقه کیمسه‌لری قورقتمه‌کز. اوچونچی کیمسه وار ایکان، ایکیکز یاشرون سوز سویلمه‌کز، اوصاللش آرتندن بورو جیلره یول اوگرتمه‌کز، جناب اللهك بر دیل وایکی قولاق ویرمکنده، ایشتمش شیلرك یالکز یارومنی غنه سویلرگه تیوش ایدکینه اشارت وار ایدکندن غافل اولمه‌کز.

٣٣

ریاضت ادبلری

٢٤٠) ریاضت، فاعله سیله اولدیغنده، فکری اویاندرر، قان یوره‌ه‌سینه یاردم ویرر، هضمی بخشیلاندرر، سیگرلری قوتلندرر، اشتهاوتن در راتنی آرتدر، ذهن آچار، مطالعه هم فهم که رغبت ایتدرر،

اوشبونك ایچون آوللرده اولدیغکزده‘ یورت وقرارده اولان خدمتلری اینوکز، آتلره‌بنوب یورگز، صوغه دوشوب یوزکز، قوش داوشلرنی دکلاکز، قول آیاق، سکر وباشقه تامرلرکزی حرکتسز طوتمه‌کز. شهرلرده اولدیغکزده بعض وقتلرده اولســه‌ده‘ باغچه‌لره وارکز، تاغ اوستلرینه چقکز. صوبویلرنك‘ یاشل اولان اوسنلرنده‘ اورمان و ثمره‌ه بویلرنده یورکز، گوزل هوالر ایسنه‌کز، کوك یوزنده اولان زنگار توبه وبلوطلردن عبرت آلـکز.

٢٤١) جای کونلرنك ایرته طورکز، ممکن اولدیغنده تاك وقویاش چقدیغی وقتلرده، اولرك طشـنك اولکز، دنیاده یارادلغان لطیف شـیلردن، موکلی داوشـلردن عبرتلنکز، الوغ وبیوك اولان مانلر دنیاسندن، اوشبو طغز هم‌ده بیك طغز وبیك مشقتلی اولان دنیاغه برایکی کونلك مسافر اوله‌رق کلدکلکزی اونوتمه‌کز

٢٤٢) ریاضت صوکنك صوا ایچمه‌کز، وبرایکی ساعت وقت اوتمای طوروب، آشامه‌کز، وآشادیغکز صوك هضم ایدلمای طوروب ریاضت ایلمه‌کز، ریاضت ایچون گوزل هوالی یرلاری صایله‌کز.

٣٣

✳ دین ادبلری ✳

٢٤٣) هرنرسه‌نی بار ایلمش وبزلاری گوزل صورتده یارادوب عقل نعمتی احسان ایلمش اولان مرحمتلی الله تعالی حضرتینه اخلاص اوزرنك قللق ایدکز، آتا آنا واستاذلرکزدن آرتق محبت اوزرنده بیورقلرنی یرینه کتورمیه طرشکز.

٢٤٤) قللق دیمکدن، کون اوزون نماز اوقومق وذکر ایتمك،

یاکه جمیع اشلرنی برطرفه قویوب مسجد وتکیه‌لرده یاتمق، ویاکه زیارتلره یورمك، دیه آڭلامای، بلکه جناب اللهك بیوردیغی یول اوزرنك اوسنده اولان بورجلری اداٴ ایتمك، خلق ایله گوزل معامله‌ده بولنمق، رحمتلی وشفقتلی اولمق هم گناهلردن صاقلانمق دیه آڭلا ڭز، وشویله عمل ایدڭز.

۲٤٥) جناب رسول الله گتوردکی مبارك اسلام شریعتنه، کندی رأیکز ایله برحرف آرتدرماڭز وبرحرف کمنمه‌ڭز: برحرف آرتدران وبرحرف کمتمکده اولان ذاتلره اصلا ایارمه‌ڭز. سعادت ایسه خالص شریعتده‌در، بونی هروقت خاطرڭزده طوتڭز.

۲٤٦) کیوملرڭزی، تنلرڭزی، کر وپچراقلردن پاکله‌دکڭز کبی، کوکلـڭزی هم نفاق، آلدامق، کینه، حسد آچو، ظلم کبی بوزوق خلقلردن پاك ایدڭز.

۲٤٧) جناب اللهه شکر ایتمك و الله تعالانك اخلاصلی بنده‌لریله بربره جیولوب الفت واتحاد پیدا ایتمك نیتیله نمازلری ممکن قدر جماعتله اداٴ ایدڭز.

۲٤٨) روزه‌طوتدیغڭزده، نفسنی تربیه‌ایتمك صبره عادتلندرمك، فقیر ومسکینلر حالنی تجربه ایتمه‌کی نیت ایدڭز.

۲٤٩) مالـڭزدن زکات ویردکڭزده، جومردلغه عادت ایتمك، صارانلق کبی بوزوق خلقدن نفسنی صاف ایلمك، فقیرلری شادلندرمق، کبی ایزڭی نیت ایدڭز.

۲٥٠) اسلام قارنداشلریله طانشلق ایتمك، مشقتلره عادتلنمك، سیاحت ایدرك عبرتلنمك نیتی ایله فرض اولان حج سفرینه کیدڭز.

۲٥١) پیغمبرلر، (الله تعالانك صلوات هم سلامی آنلره اولسون) خلقلری حق یوله دعوت ایدر ایچون الله تعالی حضرتندن یبارامش؛

وجمله‌سی‌ده‌جناب اللهك حق ایلچیلری وگناهدن پاك بنده‌لری‌اولدیغندن جمله‌سنی چن گوکل ایله سوگز.

۲۵۲) مبارك دینمز، بودنیادن آخرته واره‌چق طوغری یولمز، حسرت وقتلرنك آستینه‌گروب صغناچق یرمز، مشقتلرمزده راحت گوره‌چك یاردمچیمز، جمله قورقوغلرده امید ایله‌چك اورنمز، اولدیغندن؛ هروقت آنك اوزرینه محکم یابشکز.

۲۵۳) ثواب وعذابلر، فائده وضررلر، جمله عمللرمزه اوله‌چق جزالری، اولـگی وصوگغیلرك عمللرندن بزه هروقت خبر ویروب طورمقده اولان حق مرشدمز، قرأن شریفك، حق ومبارك کتاب ایدکینه محکم اعتقاد ایدگز.

۲۵۴) دنیانك الك آغر ساعتی اولان اولم ایسرگلـگی حالنده، المللری ینگل اینمکله اولان شریف اسلام دینمزه، آزاو دیشلرگزایله یابشوب، هربر سوز واشکزده جناب اللهه تقوالق اوزرنله اولـگز.

۲۵۵) آخرت الوشلرندن محروم قالمق استمه‌ز ایسه‌گز، ایزگو بنده‌لر یولیله یورگز، شبهه‌لی وتهمتلی کیمسه‌لره یار اولمه‌گز. بوشی نفسکزه آغراولماسون دیبور اولسه‌گز، آلدکزده‌اولم دینله‌ش‌نرسه‌نك کوتوب طوردیغنی اونوتمه‌گز.

۲۵۶) خلقلردن گیزلی طوته‌چق شیلری، جناب اللهدن‌صورمه‌گز؛ وجناب اللهك رضا اولمیه‌چق شیلرنی خلق ایله معامله اینمه‌گز.

۲۵۷) مسجد وعبادتخانه‌لره کردکزده ادب اوزرنله کروب، الله تعالی حضرتینه توبه وتوفیق ایله دعاء ایدگز. ومسجد حرمتنی بیاره‌چك شیلردن صاقلانگز.

۲۵۸) اشلرگزك خیراولمه‌سنی جناب اللهدن صورگز، گوگلـگز بوقاردیغی ومبارك وقتلرده دین ودنیا کرکلری خصوصا اوزکز وبالاگز وجمله ذریاتکز، قارنداشلرکز، واستاذلرگز وسزلردن‌دعاء

صورمش كيمسه‌لرگز ايچون ايمان ايله دنيادن كيچمك مقنده دعا ايله گز.

۲۵۹) جمله حاجتلرگزى جناب اللهك كنديسندن طوغرى صورگز، دعاء ايلمك ايچون بيلمادگكز ديللرده اولان دعالقلرى اوقوماى، اخلاص كوكلـكز ايله بيلدكگز ديل ايله صورگز، وجناب الله ايله ايكى آره‌يه اولك وتركلردن هيچ كيمى واسطه قويمه‌گز، ونذر آيتمه‌گز، فلان شيخ حرمتينه ديه صورمقدن زنهار صاقلانكز، احتمال كه خلقلرك «ولى» و «تقديرلرده تصرف ايدوچى» ديه گمان ايلمش ذاتلرى جناب الله حضورنده، رحمتدن سورلمش بر كيمسه اوله بيلور.

۲۶۰) رسول اكرم طرفندن خبر ويرلمادكى حالده، هيچ كيمك سعادتى وشقاوتى ايله شهادت ويرمه‌گز.

۲۶۱) كندى اعتقادگزى واعمالـكزى رسول اكرم يولينه موافق ايدركه طرشكزده، باشقه‌لر ايله مشغول اولمه‌گز، هيچ كيمى «بدمذهب» «فرقة ضاله» دن و «كافر» ديه سويلمه‌گز، ديلـكزى بويله شيلره عادتلندرمه‌گز.

۲۶۲) جناب اللهك بيورمش فرضلرنى قويمه‌گز، منع ايلمش اولان شيلرى يافنده يورمه‌گز. عالملرى حرمتلى طوتكز، وهر وقت كوكلـكزى توزوك يورتكز، كوكل توزوك اولسه بتون بدن هم توزوك اولور.

۲۶۳) قرآن شريف اوقولديغنده، هرنه قدر معناسنى كامل بيلماز ايسه‌گزده، جناب اللهك سوزلرى ديه، حرمت والوغلامق اوزرنده دڭلاگز، چيتلره قارانمه‌گز، ال وكيوملرگز ايله اوينامه‌گز.

۲۶۴) قارتلغكزدن مقدم اولان ياشلك كونكزى، خسته‌لـكدن الك سلامتلـكگزى، فقيرلـكدن الك بايلغكزى، شغلدن مقدم ايركنلك ساعتلرنى، وفات اولمازدن مقدم تركللك كونلرگزى، غنيمت بيلوگز.

﴿ ذیل ﴾

بو رسالەدە یازلان نصیحتلرك بعضیلری اولوغ کیمسەلرە تیوشلی اولسەدە، سوز مناسبتی کلدکندن آرەدە یازلندی. قزبالالرك اوزلرینە خاص اولان نصیحتلر، ایکنچی جزءدە یازلنور.

﴿ شعر ﴾

فخذ بعلمی ولا ترکن الی عملی * ینفعك وعظی ولا تضرك اوزاری
ان الرجال کاشجار لە ثمر * فاجن الثمار وخل العود للنار

(رضاالدین بن فخرالدین)